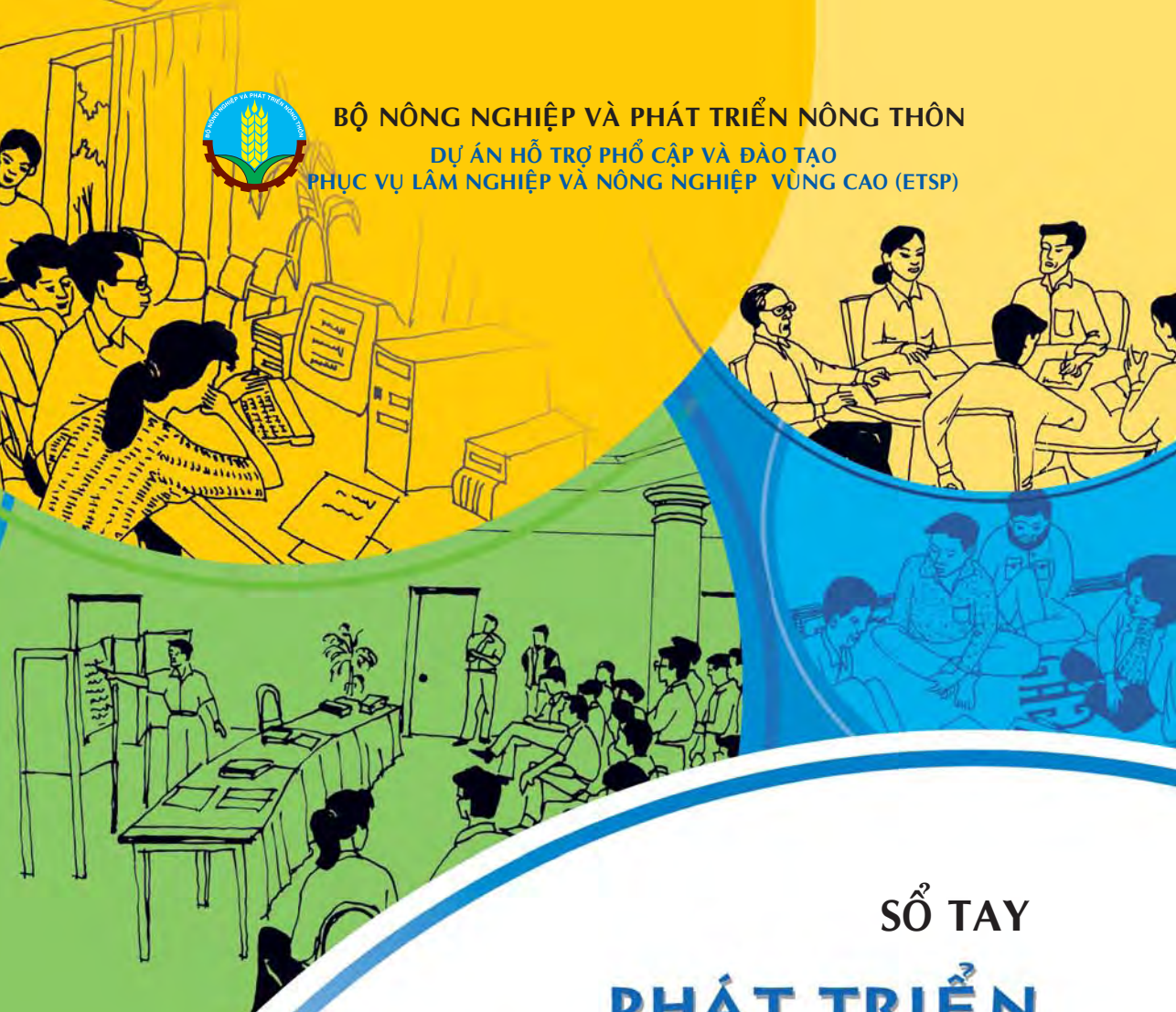

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN
DỰ ÁN HỖ TRỢ PHỔ CẬP VÀ ĐÀO TẠO
PHỤC VỤ LÂM NGHIỆP VÀ NÔNG NGHIỆP VÙNG CAO (ETSP)

SỔ TAY
PHÁT TRIỂN
CHƯƠNG TRÌNH
ĐÀO TẠO
CÓ SỰ THAM GIA

Đặng Đình Bôi

Tháng 8/ 2006

helvetas Vietnam

DỰ ÁN HỖ TRỢ PHỔ CẬP VÀ ĐÀO TẠO
PHỤC VỤ LÂM NGHIỆP VÀ NÔNG NGHIỆP VÙNG CAO (ETSP)

SỔ TAY
PHÁT TRIỂN CHƯƠNG TRÌNH
ĐÀO TẠO CÓ SỰ THAM GIA

Đặng Đình Bôi

Lời nói đầu	3
Lời cảm ơn	5
Phần 1. Các khái niệm và một số vấn đề cơ bản về phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia	6
Phần 2. Hướng dẫn thực hiện tiến trình PCD	14
1. Bước 1: Phân tích bối cảnh	16
2. Bước 2: Phát triển khung chương trình đào tạo của ngành học	26
3. Bước 3: Phát triển chương trình chi tiết	33
4. Bước 4: Thực thi chương trình đào tạo mới	41
5. Bước 5: Đánh giá chương trình đào tạo	49
Phần 3. Một số lợi ích từ tiến trình PCD trong Chương trình Hỗ trợ Lâm nghiệp Xã hội	58
Phần 4. Phụ lục	62

Danh mục các từ viết tắt

PCD	Participatory Curriculum Development - Phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia
TNA	Training Need Assessment – Đánh giá nhu cầu đào tạo
KSA	Knowledge, Skill, Attitude - Kiến thức, kỹ năng, thái độ

Lời nói đầu

Nhiệm vụ chung của ngành giáo dục và các trường là tiếp tục thực hiện tốt yêu cầu đổi mới chương trình, nội dung và phương pháp đào tạo. Chương trình đào tạo (curriculum) là một thành tố quan trọng quyết định chất lượng và hiệu quả công tác đào tạo. Làm thế nào để thiết kế, giảng dạy và đánh giá các chương trình đào tạo chất lượng và hiệu quả?

Một trong những câu trả lời cho câu hỏi trên là áp dụng một cách tiếp cận mới trong phát triển chương trình đào tạo. Từ trước đến nay, tại các trường Đại học, Cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp và dạy nghề, xây dựng chương trình cho một ngành, nhóm ngành nghề, nhóm nghề hoặc môn học chủ yếu do một nhóm chuyên gia, giáo viên thực hiện và không hoặc ít có sự tham gia của người học, các biên liên quan và đặc biệt là những người sử dụng nguồn nhân lực được đào tạo. Vì vậy, nhu cầu thực tế của người học và của xã hội thường không được phản ánh trong chương trình đào tạo dẫn tới sự hạn chế về chất lượng và hiệu quả trong đào tạo.

Cuốn sổ tay này hướng dẫn một cách tiếp cận mới trong phát triển chương trình đào tạo – Phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia. Nội dung gồm ba phần chính: Phần 1 cung cấp những khái niệm và những vấn đề cơ bản liên quan đến phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia. Phần 2 hướng dẫn thực hiện các bước trong

chu trình phát triển chương trình có sự tham gia và phần 3 giới thiệu một số lợi ích từ quá trình phát triển chương trình có sự tham gia trong Chương trình Hỗ trợ Lâm nghiệp Xã hội (SFSP), một chương trình hợp tác phát triển của Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (NN-PTNT) và Cơ quan hợp tác phát triển Thụy Sĩ (SDC) do Hiệp hội Thụy Sĩ vì sự hợp tác phát triển (Helvetas) thực hiện. Ngoài ra, phần phụ lục sẽ cung cấp các thông tin giúp người đọc hiểu rõ thêm các vấn đề trong ba phần chính.

Chúng tôi hy vọng cuốn sổ tay này sẽ là tài liệu bổ ích đối với các cán bộ quản lý và giáo viên của các trường, cơ sở đào tạo nói chung và của ngành Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn nói riêng trong công tác phát triển chương trình đào tạo, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả đào tạo

Xin trân trọng giới thiệu.

TS. Đặng Đình Hải

Phó Vụ trưởng, Vụ Tổ chức Cán bộ
Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn

Lời cảm ơn

Cuốn sổ tay hướng dẫn này được biên soạn dựa trên những tài liệu, tư liệu và kinh nghiệm về Phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia của Chương trình Hỗ trợ Lâm nghiệp Xã hội (SFSP) và Dự án Hỗ trợ Phổ cập và Đào tạo (ETSP).

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn PGS. TS. Bảo Huy, Trường Đại học Tây Nguyên, Th.s. Phạm Quang Vinh, Trung tâm Đào tạo Lâm nghiệp Xã hội, trường Đại học Lâm nghiệp Việt Nam, ông Nguyễn Ngọc Thụy, cán bộ Vụ Tổ chức Cán bộ, Bộ NN&PTNT, đã đóng góp những ý kiến quý báu trong quá trình biên soạn cuốn sổ tay này.

Xin chân thành cảm ơn sự đóng góp tích cực của ông Nguyễn Thế Bách, Điều phối viên, bà Ngô Thị Kim Yến và bà Nguyễn Kim Phương, cán bộ dự án Hỗ trợ Phổ cập và Đào tạo (ETSP) trong việc hiệu đính cuốn sổ tay.

Sự hỗ trợ của ETSP do SDC tài trợ, Chương trình VocTech do Chính phủ Hà Lan tài trợ và Vụ Tổ chức Cán bộ, Bộ NN&PTNT về tài chính cũng như tư vấn là yếu tố quan trọng giúp hoàn thành và xuất bản tài liệu này.

Chúng tôi hy vọng nhận được phản hồi của bạn đọc, người sử dụng để cuốn sổ tay có thể được hoàn thiện hơn và chia sẻ rộng rãi tới những người quan tâm tới công tác phát triển chương trình đào tạo. ***Xin gửi phản hồi tới Văn phòng Đơn vị Quản lý Dự án Hỗ trợ Phổ cập và Đào tạo (ETSP). Địa chỉ: Nhà G Khách sạn La Thành, 218 Đội Cấn, Ba Đình, Hà Nội. Bạn đọc và người sử dụng cũng có thể yêu cầu bản điện tử (dạng PDF) của cuốn sổ tay này thông qua địa chỉ trên.***

Trân trọng
Tác giả.

PHẦN 1

PHÁT TRIỂN CHƯƠNG TRÌNH ĐÀO TẠO CÓ SỰ THAM GIA (PCD) – CÁC KHÁI NIỆM VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ CƠ BẢN

Chương trình đào tạo Chương trình đào tạo là “tất cả các hoạt động mà người học cần thực hiện để theo học hết khoá học và đạt được mục đích tổng thể”. Như vậy chương trình đào tạo không chỉ là bản liệt kê nội dung cần đào tạo mà là toàn bộ quá trình đi đến đích của người học. Khái niệm này nhấn mạnh vào người học và lấy người học làm trung tâm cho cả quá trình giảng dạy, đào tạo.

Phát triển chương trình đào tạo Phát triển chương trình đào tạo là quá trình lập kế hoạch và hướng dẫn việc học tập của người học (Bao gồm cả các hoạt động trong và ngoài lớp học) do đơn vị đào tạo tiến hành. Có bốn hoạt động chính cần được thực hiện trong phát triển chương trình đào tạo.

Đó là:

- Xác định người học cần gì hoặc muốn học gì về kiến thức, kỹ năng và thái độ (KSA).
- Xác định hình thức học tập phù hợp và các điều kiện hỗ trợ việc học tập.
- Tiến hành giảng dạy và đánh giá việc học tập.
- Chính sửa chương trình đào tạo thường xuyên sao cho phù hợp với nhu cầu học tập của người học.

Do vậy, ở đây sử dụng thuật ngữ “phát triển chương trình đào tạo” không phải là “xây dựng chương trình đào tạo” bởi từ “phát triển” bao hàm cả sự thay đổi, bổ sung liên tục trong chương trình giảng dạy để giúp việc học có hiệu quả, đáp ứng nhu cầu của các cá nhân, tổ chức hay cộng đồng.

Hiện có hai cách tiếp cận phát triển chương trình

- Cách tiếp cận hệ thống: Theo cách tiếp cận này, mọi người học được giả định là có nhu cầu như nhau, trước khi được đào tạo, họ có đầu vào như nhau và khi tốt nghiệp họ đạt được cùng một kết quả tương tự. Vì vậy, chỉ cần một nhóm người (Một số chuyên gia) biên soạn chương trình đào tạo và quy định áp dụng thống nhất chương trình này trong các đơn vị đào tạo liên quan.
- Cách tiếp cận có sự tham gia: Cách tiếp cận này cho rằng, mọi người học hoàn toàn khác nhau ngay từ điểm xuất phát. Trong khi học, họ sẽ thay đổi thông qua tương tác với các nhóm liên quan khác nhau. Việc xây dựng chương trình đào tạo sẽ tiến hành với sự tham gia của tất cả các nhóm liên quan tùy theo nguồn lực và mối quan tâm của mỗi nhóm đó.

Chu trình phát triển chương trình có sự tham gia

Hình 1 mô tả chu trình phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia. Chu trình này gồm 5 bước, thường bắt đầu bằng phân tích bối cảnh, đánh giá nhu cầu đào tạo đến phát triển khung chương trình, xây dựng chương trình chi tiết, thực hiện giảng dạy, xây dựng hệ thống đánh giá chương trình đào tạo. Các bước trong quá trình này có mối liên hệ chặt chẽ với nhau. Nếu một bước thay đổi thì cũng phải chỉnh sửa và thích ứng các bước tiếp theo.

Phát triển chương trình đào tạo là một chu trình khép kín, không có bước kết thúc. Điều quan trọng là mỗi bước phải được giám sát và đánh giá ngay từ đầu.

Mỗi bước trong chu trình bao gồm một số hoạt động. Tuy nhiên số lượng các hoạt động phụ thuộc vào bối cảnh, điều kiện thực tế của chính đơn vị đào tạo. Đơn vị đào tạo có thể thêm hoặc bớt các hoạt động trong mỗi bước sao cho quá trình phát triển chương trình khả thi và có hiệu quả nhất.

Trong chu trình phát triển chương trình, các nhóm liên quan được đặt giữa nhằm nhấn mạnh sự tham gia trong suốt quá trình phát

triển chương trình đào tạo. Tuy nhiên, cần lưu ý là mức độ tham gia của các bên liên quan trong từng giai đoạn của chu trình cần được tổ công tác phát triển chương trình và chính các nhóm liên quan xác định.

HÌNH 1 - Chu trình phát triển chương trình đào tạo có sự tham gia

